

Фронтотемпорална деменција

Овој помошен лист ја опишува фронтотемпоралната деменција, како и нејзините причини, развој и третман.

- Деменцијата опишува збир на симптоми предизвикани од нарушувања кои влијаат на мозокот.
- Фронтотемпоралната деменција предизвикува прогресивно оштетување на еден или на двата фронтални или темпорални лобуси на мозокот.
- Фронтотемпоралната деменција може да влијае на едно или повеќе од следниве: однесување, личност, јазик и движење.
- Меморијата често останува непроменета, особено во раните фази на состојбата.
- Фронтотемпоралната деменција почесто се дијагностицира кај луѓе на возраст под 65 години.

Знаци и симптоми на фронтотемпорална деменција

Постојат неколку различни видови на фронтотемпорална деменција, со симптоми што зависат од тоа кои области на мозокот се најпрво погодени.

Фронтотемпоралната деменција е прогресивна и влијае различно на секого. Ова значи дека симптомите на почетокот може да бидат благи, но со текот на времето ќе се влошат.

Секој тип на фронтотемпорална деменција има свои знаци и симптоми.

Фронтотемпорална деменција со варијанта на однесување

Кога прво се засегнати фронталните лобуси, главните промени се во личноста и однесувањето: ова е познато како фронтотемпорална деменција со варијанта на однесување. Во овој тип на фронтотемпорална деменција, областите на мозокот кои го контролираат однесувањето, расудувањето, емпатијата и предвидувањето се оштетени.

Симптомите варираат од личност до личност, во зависност од тоа кои области на фронталните лобуси се оштетени. Некои луѓе стануваат апатични, додека други губат самоконтрола; некои може наизменично да се менуваат помеѓу апатија и губење на самоконтрола.

Вообичаените симптоми вклучуваат:

- фиксно расположение и однесување, себично однесување и неспособност за прилагодување на нови ситуации
- губење на емпатија, емоционална топлина и емоционално однесување кон другите
- апатија или недостаток на мотивација, напуштање хоби или избегнување социјален контакт
- губење на нормални инхибиции, разговор со странци или покажување срамно однесување
- тешкотии во расудувањето, и планирањето
- лесно губење концентрација и импулсивност
- промени во навиките на исхрана, како што се желба за слатка храна, прејаднување или невообичаени претпочитувања за храна
- пад на грижата за себе и личната хигиена
- недостаток на увид
- повторувачки моторни (физички) однесувања како што се собирање, броење и тапкање.

Примарна прогресивна афазија (неможност за зборување и разбирање)

Кога прво се засегнати темпоралните лобуси, доаѓа до губење на јазичните вештини: ова е познато како примарна прогресивна афазија. Кај овој тип на фронтотемпорална деменција, другите аспекти на размислување, перцепција и однесување не се толку засегнати во раните фази.

Постојат два почести типа на фронтотемпорална деменција каде јазикот е нарушен:

Семантичка деменција

Семантичката деменција е временска варијанта, каде постепено се губи способноста да се придава значење на зборовите, да се најде точниот збор или да се именуваат луѓе и предмети. Читањето, правописот, разбирањето и изразувањето обично не се засегнати.

Симптомите на семантичка деменција вклучуваат:

- постепено губење на опсегот на вокабулар, користејќи поопшти зборови наместо правите
- губење на способноста за разбирање поединечни зборови, особено невообичаени
- тешкотија да се најде вистинскиот збор или нечие име
- заборавање за што се користат познатите предмети или неможење да се именуваат.

Сепак, граматиката и способноста за течно зборување остануваат, така што некој со оваа состојба може да звучи течно, но неговиот говор може да нема значење.

Многу луѓе со семантичка деменција задржуваат други функционални способности (како што се донесување одлуки или моторни вештини) и можат да преземаат активности од секојдневниот живот до многу доцна во болеста. Може да бидат присутни и промени во однесувањето, како што е опсесија со секојдневните рутини и емоционалните реагирања.

Прогресивна афазиса со губење на течно изразување

Во овој тип на фронтотемпорална деменција, лицето ќе има проблеми со зборувањето и со текот на времето ќе ја изгуби способноста да зборува течно.

Симптомите варираат, но вклучуваат:

- зборување поинаку, како што е бавно изговарање на зборови, пелтечење или нејасен говор
- задржување на разбирливост, но кажување погрешен збор, користење погрешна граматика или користење пократки или нецелосни фрази
- тешкотии за следење разговори, комуникација со групи луѓе или користење на телефон
- пад на способноста за читање и пишување.

Преклопување со моторни нарушувања

Мал број луѓе погодени од фронтотемпорална деменција исто така развиваат состојби кои влијаат на нивното движење. Моторните симптоми може да се појават или пред или откако првпат се појавуваат симптомите на деменција. Овие состојби се релативно ретки, но вклучуваат болест на моторните неврони и други нарушувања на движењето како што се кортикобазален синдром и прогресивна супрануклеарна парализа.

Што предизвикува фронтотемпорална деменција

Фронтотемпоралната деменција е предизвикана од мозочно заболување, но зошто некои луѓе ја добиваат не е познато (освен кај фамилијарна фронтотемпорална деменција, која е предизвикана од генетска мутација). Луѓето со фронтотемпорална деменција може да имаат една од различните основни промени во мозочните клетки или во фронталниот или темпоралниот лобус, или во двете.

Кој добива фронтотемпорална деменција

Фронтотемпоралната деменција може да се случи на секого.

Симптомите на фронтотемпорална деменција обично се јавуваат на возраст од 40 до 65 години, иако може да влијае на луѓе помлади или постари од ова. Речиси една третина од луѓето со фронтотемпорална деменција имаат семејна историја на деменција. Сепак, само околу 10 до 15 проценти од луѓето со оваа состојба имаат фамилијарна фронтотемпорална деменција предизвикана од генетска мутација.

Генетската основа на состојбата не е целосно разбрана и се истражува.

Дијагностицирање на деменција

Важно е дека оние со сомнителна фронтотемпорална деменција бидат проценети од невролог, геријатар или психијатар специјализиран за деменција.

Типична проценка вклучува:

- детална медицинска историја на лицето
- разговор, ако е можно, со блиското семејство или старател кој забележал симптоми, кога почнале и колку често се појавуваат
- физички преглед
- тестови на крв и урина

- психијатриска проценка
- невролошка проценка (тестови на когнитивните способности како што се разбирање и решавање проблеми)
- снимање на мозокот (магнетна резонанца, позната како МР).

Опции за третман

Во моментот нема достапни третмани за лекување или забавување на прогресијата на болеста, но во моментот се водат неколку клинички испитувања во Австралија и низ целиот свет.

Различни терапии можат да помогнат при некои од симптомите, како што се промени во однесувањето и јазикот.

- Разговарањето со советник или психолог е важно за да помогне во управувањето со промените во однесувањето и расположението.
- Работната терапија може да помогне во подобрувањето на секојдневното функционирање дома.
- Говорната терапија може да им помогне на луѓето со семантичка деменција и прогресивна афазиса со губење на течно изразување, за да развијат алтернативни методи на комуникација.

Секундарните симптоми како депресија или нарушувања на спиењето може да бидат помогнати со лекови.

Дознавањето повеќе за фронтотемпоралната деменција и нејзините влијанија врз мозокот може да им помогне на другите да разберат зошто некој се однесува на одреден начин.

Со поддршка, членовите на семејството и негувателите можат да развијат стратегии за поддршка на некој што е има симптоми во однесувањето и психолошки симптоми.

Како напредува фронтотемпоралната деменција

Фронтотемпоралната деменција е терминална болест. Како што болеста напредува, дополнителни области на мозокот може да бидат засегнати. Предизвикува прогресивен и неповратен пад на способностите на една личност во текот на неколку години.

Дополнително читање и ресурси

- **Библиотечна услуга на Деменција Австралија (Dementia Australia)**
Посетете ја веб-страницата: dementia.org.au/library
- **Поддршка од Деменција на Австралија (Dementia Australia)**
Посетете ја веб-страницата: dementia.org.au/support
- **Образовни програми на Деменција Австралија (Dementia Australia)**
Посетете ја веб-страницата: dementia.org.au/education
- **Истражувачка група за фронтотемпорална деменција (Frontotemporal Dementia Research Group (FRONTIER))**
Посетете ја веб-страницата: frontierftd.org
- **Австралиско здружение за фронтотемпорална деменција (The Australian Frontotemporal Dementia Association (AFTDA))**
Посетете ја веб-страницата: theaftd.org.au
- **FTD комплет алатки**
Посетете ја веб-страницата: ecdc.org.au/ftd-toolkit

Понатамошни информации

Деменција на Австралија (Dementia Australia) нуди поддршка, информации, образование и советување.

**Национална линија за помош за деменција
(National Dementia Helpline): 1800 100 500**

За јазична помош: 131 450

Посетете ја нашата веб-страница: dementia.org.au